

Kainuun liitto

Kainuun maakuntaohjelman toimenpidesuunnitelma TOPSU 2015-2016

A: 2

Maakunnan yhteistyöryhmä 22.9.2014

KAINUUN MAAKUNTAOHJELMAN
TOIMEENPANOSUUNNITELMA TOPSU
2014-2017

"Taantuman kamppailun TOPSU 2015-2016"

Maakunnan yhteistyöryhmä (MYR) 22.9.2014

Kainuun liitto
2014
A: 2

Julkaisija:

KAINUUN LIITTO
Kauppakatu 1, 87100 Kajaani
Puh. 08-6155 41
Fax. 08-6155 4260
www.kainuunliitto.fi

ISBN

978-952-6685-15-1 (painettu)
978-952-6685-16-8 (verkkojulkaisu)

ISSN

ISSN-L 21323-7503
ISSN 2323-7503 (painettu)
ISSN 2323-7511 (verkkojulkaisu)

Valokuvat:

Etukansi Jouni Ketola
Takakansi Arja Korhonen

1	JOHDANTO.....	5
2	MAAKUNNAN KEHITYSNÄKYMÄT JA STRATEGISET VALINNAT 2014–2017	6
2.1	TIIVISTELMÄ KAINUU-OHJELMASTA JA OHJELMAN TOIMEENPANOPERIAATTEET	6
2.2	MAAKUNTAOHJELMAN TOTEUTTAMINEN 2014–2017	8
	KAINUU-OHJELMAN MÄÄRÄLLISET TAVOITTEET	9
3	MAAKUNTAOHJELMAN TOIMEENPANO 2015–2016	9
	TL 1: ELINVOIMAINEN JA UUDISTUVA ELINKEINOELÄMÄ	9
	TL 1.1 UUDET JA UUSIUTUVAT TYÖPAIKAT SEKÄ YRITYKSET	9
	TL 1.2 OSAAMINEN JA KÄYTÄNNÖNLÄHEINEN INNOVAATIOITOIMINTA	10
	TL 1.3 OSAAVAN TYÖVOIMAN SAATAVUUS	11
	TL 1.4 MAASEUDUN ELINKEINOJEN KEHITTÄMINEN	12
	TL 1.5 KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ (EAY- JA RAJA-ALUEOHJELMAT)	12
	KÄRKIALOJEN KEHITTÄMISLINJAUKSET	12
	TL 2: SAAVUTETTAVA, TOIMIVIEN PALVELUJEN JA HYVÄN YMPÄRISTÖN SEKÄ YHTEISTYÖN KAINUU	13
	TL 2.1 SAAVUTETTAVUUS	13
	TL 2.2 ELINVOIMAA TUKEVA, KESTÄVÄ ALUE- JA YHDYSKUNTARAKENNE	14
	TL 2.3 YHTEISTYÖ JA UUDISTUMISKYKY	15
	TL 3: HYVINVOIVA KAINUU	15
	TL 3.1 TYÖLLISYYS JA TOIMEENTULO.....	16
	TL 3.2 TERVEYDEN JA TOIMINTAKYVYN YLLÄPITO	16
	TL 3.3 OSALLISUUDEN JA YHTEISÖLLISYYDEN KEHITTÄMINEN	17
	TL 4: KAINUU-KUVA.....	17
4.	LAAJA-ALAISESTI TOTEUTETTAVAT TOIMENPITEET	18
5	RAHOITUSSUUNNITELMA JA -TAULUKOT	19
6	VAIKUTUSTEN ARVIOINTI	20

LIITTEET

- Liite 1: TOPSU, rahoitustaulukot (myöntövaltuuksien jakaminen rahoittajille)
- Liite 2: Ensisijaiset rahoitusmuodot ja vastuutahot toimintalinjoittain
- Liite 3: Kainuun älykkään erikoistumisen valinnat vuosille 2014–2017
- Liite 4: Kaaviot Kainuuseen tulleesta kansallisesta rahoituksesta vuosina 2011-2013
- Liite 5: ELY-keskuksen kansallinen rahoitus taulukko vuosille 2011-2015

1 Johdanto

Laki alueiden kehittämisestä ja rakennerrahastotoiminnan hallinnoinnista 7/2014 määrittelee maakuntaohjelmalle ja sen toimeenpanolle vahvan aseman (33–34 §):

Maakunnan liiton johdolla valmistellaan kahden vuoden välein maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma maakunnan yhteistyöryhmän hyväksyttäväksi. Suunnitelmaa voidaan tarvittaessa tarkistaa vuosittain.

Suunnitelma sisältää keskeisiä maakuntaohjelmaa toteuttavia hanke- ja toimenpide-esityksiä sekä kuvaukset niitä koskevista yhteistyösopimuksista, kannanoton rakennerrahasto-ohjelman valtakunnallisiin teemoihin kuuluvista hankehauista ja -suunnitelmista ja alueen osallistumisesta niihin sekä painopisteet, joihin kansallista ja Euroopan unionin rahoitusta kohdennetaan. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan maakuntien yhteistoiminta-alueiden ja muut maakuntien yhteiset toimenpiteet ja keskushallinnolle tehtävät aloitteet.

Toimeenpanosuunnitelma valmistellaan yhteistyössä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja muiden valtion viranomaisten, kuntien ja muiden maakuntaohjelman toteuttamiseen osallistuvien tahojen kanssa.

Kainuun toimeenpanosuunnitelman (TOPSU) on laadittu 16.6.2014 maakuntavaltuuston hyväksymän *Kainuu-ohjelman / Kainuun maakuntaohjelma 2014–2017* tavoitteiden ja painopisteiden perusteella kohdentamaan ja priorisoimaan lähimmän kahden vuoden käytännön toteutuksen keinot. TOPSU:ssa sovitetaan samalla yhteen ELY:n, AVI:n, Kainuun liiton ja kuntien keskeiset toimenpiteet Kainuun kehittämiseksi.

Mukana TOPSU:n valmistelussa ovat olleet Kainuun ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus ja Kainuun liitto. Kainuun liitto kiersi myös Kainuun kunnat keväällä 2014, jolloin saatiin esityksiä kuntien strategisista linjauksista ja lisäksi pyydettiin laajasti hanke-ehdotuksia Kainuu-ohjelman toimeenpanoon kesän 2014 aikana. TOPSU:n valmistelun yhteydessä on päivitetty myös Kainuun edunajamishankkeista koostuvaa ”**Kainuun hankeluetteloa 2014–2015**”, joka tähtää valtion talousarvion valmisteluun ja seuraavaan hallitusohjelmaan. Hankeluettelo hyväksytään Kainuun maakuntahallituksessa.

TOPSU:lla ohjataan ennen kaikkea hanketoimintaa siten, että maakuntaohjelman strategiset linjaukset ja painopisteet tulevat huomioiduksi, eri rahoittajatahojen rahoituskriteerit täytetään ja Kainuun ”taantuma kammitetaan” – etupainotteisesti ja mahdollisimman konkreettisilla sekä yritystoiminnan kehittämistä priorisoivilla **toimenpiteillä**, joita ovat

1. aluekehittämis- ja yrityshankkeet
2. edellytyksiä luovat yhteistyö-, kaavoitus- ja infrastruktuurihankkeet
3. edunajamistoimenpiteet.

On huomattava, että TOPSU tarkistetaan vuoden kuluessa ja välttämättä kaikki TOPSU:n kehittämislinjaukset tai kärkitoimenpiteet eivät etene toteutukseen – ja toisaalta toteutukseen voidaan ottaa myös sellaisia toimenpiteitä, joita TOPSU:ssa ei ole mainittu.

Tämän toimeenpanosuunnitelman valmistelussa huomio on kiinnittynyt lähinnä alkavan rakennerrahasto-ohjelmakauden hankkeistukseen. Maaseutu- ja kalatalousrahastojen sekä eri raja-alue sekä Euroopan alueellisen yhteistyön ohjelmien käynnistyminen tapahtuu vuosien 2015 ja 2016 aikana ja tulee seuraavassa TOPSU-päivityksessä tarkentumaan. Kaiken kaikkiaan alueelle suoraan suunnattujen kehittämisresurssien vähetessä kaikkien toimijoiden tulee tavoitella entistä voimakkaammin erilaisia kilpailtuja rahoituslähteitä hankkeiden toteuttamiseksi (esimerkiksi laajasti myös valtakunnallista ESR- ja TEKES-rahoitusta; ks. kuva luvussa 5).

2 Maakunnan kehitysnäkymät ja strategiset valinnat 2014–2017

2.1 Tiivistelmä Kainuu-ohjelmasta ja ohjelman toimeenpanoperiaatteet

Kainuu-ohjelma koostuu pitkän tähtäyksen strategisesta maakuntasuunnitelmasta 2035 ja maakuntaohjelmasta 2014–2017. Suunnitelmaosiolla suunnataan ja ohjelmaosiolla ohjataan kehittämistoimia, joiden keskeiset työkalut ovat maakuntakaava ja maakuntaohjelma sekä sen toteuttamissuunnitelma sekä yhteisesti sovittu edunvalvonta. Laajalla maakuntaohjelmalla on alueellisessa kehittämistyössä erityisen vahva asema, joka tulee Aluekehityslaista (§ 32–34). Maakuntakaava ohjaa ja osoittaa maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Toimeenpanosuunnitelma (TOPSU) kohdentaa varojen käyttöä hanketasolla yhdessä päätettyihin kehittämiskohteisiin lyhyellä aikajänteellä, käytännössä se uudistetaan vuosittain.

Kainuun alueellisessa profiilissa korostuvat vahvuuksina luonto, tila ja erilaiset fyysiset resurssit sekä infrastruktuuri, jotka luovat erinomaiset puitteet aluelähtöiselle ja omaehtoiselle kehittämiselle – erityisesti biotaloudelle. Maakuntaohjelmassa tunnistetut keskeiset haasteet ja kehittämistarpeet liittyvät väestön vähenemiseen muuttoliikkeen kautta, osaavan työvoiman saatavuuteen ja työvoiman kysynnän sekä tarjonnan kohtaantoon, saavutettavuuteen ja kainuulaisten hyvinvointiin sekä Kainuu-kuvaan.

Hyvinvoiva ja elinvoimainen Kainuu (visio) vaatii muuttoliikkeen tasapainottamista, hyvinvoinnin parantamista, osaamispohjan (osaavan työvoiman saatavuus) ja yrittäjyyden sekä työpaikkojen intensiivistä kehittämistä (älykäs erikoistuminen) ja alueen saavutettavuuden ja elinvoimaa tukevan aluerakenteen kehittämistä – ja kaiken kehittämisen kautta ja rinnalla Kainuu-kuvan vahvistamista, jotta ikääntyvä väestö voidaan hoitaa ja resurssien hyödyntämisessä sekä alueen elinvoiman ja kilpailukykyyn vahvistamisessa onnistutaan. Skenaariotarkastelussa on tultu siihen tulokseen, että *Ai, mikä Kainuu – nykymenon jatke* -skenaario ei voi eikä saa jatkoa!

Kehittämistarpeiden pohjalta on luotu pitkän aikavälin alueelliset tavoitteet. Visiona on **hyvinvoiva ja elinvoimainen Kainuu**. Strategiset tavoitteet rakentuvat loogisesti siten, että **1) elinvoimaa lisäävällä ja uudistavalla elinvoima- ja työllisyyspolitiikalla; ja 2) toimivalla aluerakenteella ja luontevalla yhteistyöllä sekä toimivilla palveluilla** lisätään **3) kainuulaisten hyvinvointia**. Ja kaikki tämä heijastuu **positiiviseksi kuvaksi** luovuuden, rohkeuden, myönteisyyden ja yrittäjyyden maakunnasta, jonka väkiluku lähtee jälleen kasvuun.

Strategiset valinnat, painopisteet, ohjaavat strategisten toimenpiteiden priorisointia siten, että toimenpiteet painottuvat Kainuun ja eri kuntien erityispiirteiden, tarpeiden ja kehittymisedellytysten mukaan. Strategiaa toimeenpantaessa otetaan huomioon seuraavat näkökulmat, jotka käyvät läpi koko Kainuun kehittämisen: **osaaminen, kestävä kehitys, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, kansainvälisyys, kulttuuri ja kainutlaatuisuus sekä digitaalisuus**. Myös **maaseutu** ja **kolmas sektori** ovat teemoja, jotka on otettu huomioon eri painopisteillä, erityisesti yhdenvertaisuutta tarkasteltaessa.

1. painopisteenä (TL 1): Elinvoimainen ja uudistuva elinkeinoelämä, jota tukevat seuraavat osatavoitteet:

1. Uudet ja uusiutuvat työpaikat sekä yritykset
2. Osaaminen ja käytännönläheinen innovaatiotoiminta
3. Osaavan työvoiman saatavuus
4. Maaseudun elinkeinojen kehittäminen
5. Kansainvälinen yhteistyö (EAY ja raja-alueohjelmat)

Painopisteellä on tavoitteena parantaa osaavan työvoiman joustavaa saatavuutta ja yritysten toimintaympäristön kilpailukykyä (myös kansainvälistä) sekä vetovoimaisuutta.

Tavoitteena on uudistaa kainuulaista elinkeinorakennetta, yrityskehittämällä lisätä kasvuhaluja ja -kykyisiä yrityksiä ja rakentaa yhteistyötä (synergiaa) yli toimiala- ja maarakojen sekä hyödyntää täysimittaisesti Kainuun luontaisia vahvuuksia.

Elinkeinoelämän toimintaympäristön kehittämisen kärkialoina ovat matkailu ja palvelut, teknologia-alat, biotalous ja kestävä kaivannaistoiminta, joilla on laaja kehittämispotentiaali koko maakuntaa kattavan synergian tai suurten investointi- ja kasvumahdollisuuksien kannalta.

2. painopisteenä (TL 2): Sujuvan arjen ja toimivien palvelujen sekä yhteyksien luonnonläheinen ympäristö, jota tukevat seuraavat osatavoitteet:

1. Saavutettavuus
2. Elinvoimaa tukeva, kestävä alue- ja yhdyskuntarakenne
3. Yhteistyö ja uudistumiskyky

Painopisteellä kehitetään koko liikennejärjestelmää Kainuun kilpailukyyn vahvistamiseksi, ulkoisen ja sisäisen saavutettavuuden parantamiseksi sekä eri toiminta- ja logistiikkajärjestelmien tehostamiseksi. Liikkumistarvetta vähennetään uusilla älykkäillä liikkumiskäytöksillä ja sähköisten palvelujen avulla; ja näin vähennetään myös liikenteen kokonaispäästöjä. Kainuu nostetaan myös ympäristövastuulliseksi mallimaakunnaksi, jossa asuminen ja työ perustuvat kestäväälle ja ekotehokkaalle luonnonvarojen ja uusiutuvan energian käytölle – lähellä peruspalveluja.

Kehittämisen prosesseja tuetaan sillä, että kainuulaisten paikallista osallistumisaktiivisuutta ja uudistumista lisätään. Maakunnasta tehdään valtakunnallisesti ja kansainvälisesti merkittävä hajautettujen ratkaisujen kehittämisympäristö (kokeilukulttuuri), joka on kansainvälinen, kansainvälisesti verkottunut ja tekee tuloksellista yhteistyötä Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien kanssa.

3. painopisteenä (TL 3): Hyvinvoiva Kainuu, jota tukevat seuraavat osatavoitteet:

1. Työllisyys ja toimeentulo
2. Terveys ja toimintakyky
3. Osallisuus ja yhteisöllisyys

Painopisteen tavoitteena on työllisyyden, työhön ja mielekkääseen tekemiseen kiinnittymisen ja työhyvinvoinnin sekä toimeentulon parantaminen ja monipuolisen osaamisen vahvistaminen. Tavoitteena on kainuulaisten terveyden ja toimintakyvyn parantaminen ja eriarvoisuuden vähentäminen siten, että terveyserot kaventuvat ja kokemus hyvinvoinnista paranee sekä yhteisöllisyys ja osallisuus vahvistuvat.

Kehittämistyöllä pyritään tukemaan **Kainuu-kuvan parantamista (4. painopiste / TL 4)**. Viestintää käytetään laajasti strategisena keinona – katalysaattorina kaikessa kehittämisessä siten, että Kainuu tunnetaan luonnonläheisyytensä lisäksi dynaamisena, elinvoimaisena ja houkuttelevana maakuntana.

Maakuntaohjelmaan on muotoiltu 88 strategista toimenpidettä tai toimintalinjausta, joilla valittuja painopisteitä edistetään. Näitä toimenpideaiheita priorisoidaan ja yhteen sovitetaan TOPSU:ssa niihin kärkitoimenpide-esityksiin, joita alueelta on kerätty kesän 2014 aikana. Toimeenpanosuunnitelmassa siis

- haetaan hankekokonaisuuksia; synergiaa mahdollisimman laajasti koko maakunnan tasolla
- tuetaan älykästä erikoistumista
- varmistetaan toimijoiden omaa sitoutumista
- mitoitetaan toimenpiteet resursseihin sopiviksi
- haetaan laajennusta resursseihin yhteistyöllä ja verkostoitumisella sekä lisäämällä kilpailtavien resurssien hankintaa.

Yleisinä hankekriteereinä ohjelman toimeenpanossa pidetään seuraavia seikkoja:

1. Kärkitoimenpide-esitykset osuvat hyvin Kainuu-ohjelman painopisteisiin ja niiden hankelogiikka lähtee maakuntaohjelman tunnistamista keskeisistä haasteista ja mahdollisuuksista
2. Hankkeilla on aito omistaja (luotettava hakija- ja toteuttajataho)
3. Hankkeet täyttävät rahoituskriteerit
4. Hankkeet ovat tuloksellisia kohderyhmissään ja alueellisesti vaikuttavia.

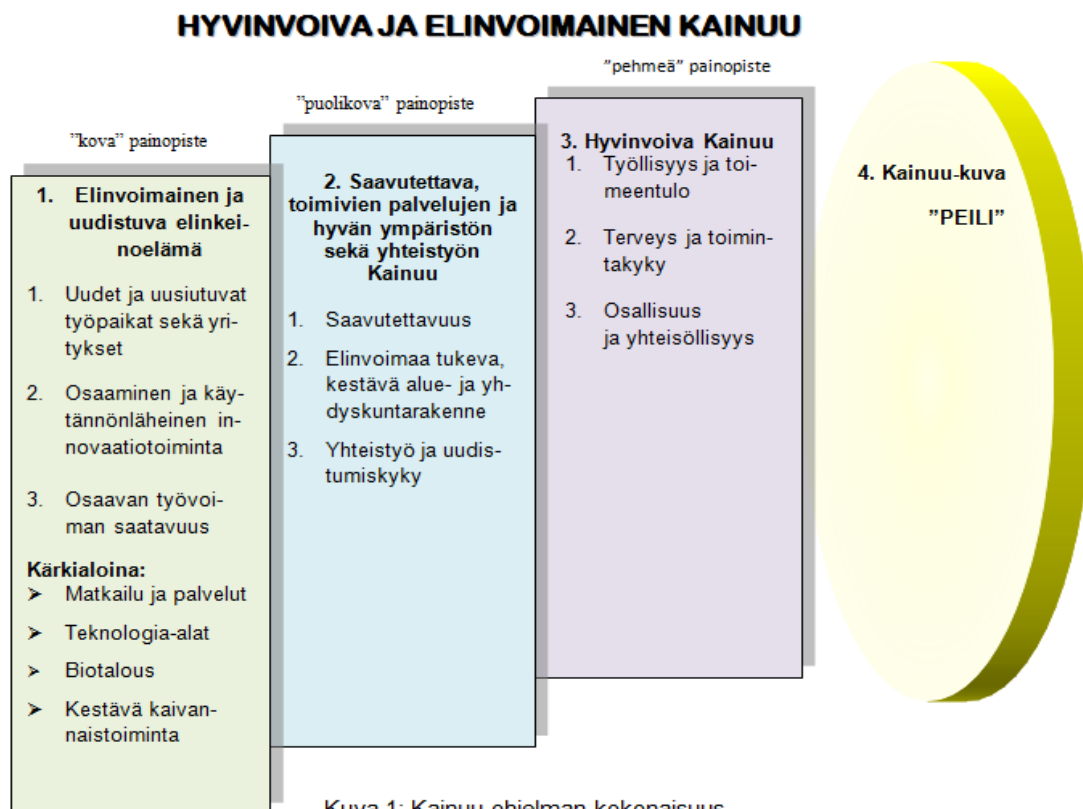
2.2 Maakuntaohjelman toteuttaminen 2014–2017

Kehittämistoimenpiteitä vuosille 2014–2017 voidaan pitää strategisina valintoina tai kehittämisen **painopisteinä / toimintalinjoina (TL)**, joille on määritelty **yhteisiä yleistavoitteita**, joista on edelleen johdettu **erityistavoitteita** (täsmällisiä kohderyhmätavoitteita) ja varsinaisia **strategisia toimenpiteitä** vuosille 2014–2017.

Kainuu-ohjelman laajat tavoitteet edistyvät erityisesti TOPSU:lla ohjattavan hanketoiminnan, edunajamisen ja eri organisaatioissa erikseen ja yhdessä tehtävän kehittämistoiminnan kautta. Käytännössä toimeenpano (erityisesti luku 3) on jäsennetty niin, että maakuntaohjelman tavoitteita ja strategisia tavoitteita on tiivistetty toimintalinjoittain keinoiksi (miten) joilla taantuma kammitetaan, siis

- lähiajan strategisiksi linjauksiksi ja
- kärkitoimenpiteiksi.

Maakuntaohjelman toimenpiteitä toteutetaan koko maakunnan alueella, mutta eri painopisteet ja strategiset toimenpiteet painottuvat alueellisten erityispiirteiden, tarpeiden ja kehittymisedellytysten mukaan. Toteutuksessa otetaan mahdollisimman konkreettisesti huomioon myös arvot ja edellä mainitut läpileikkaavat teemat: (ks. seuraava kuva).

Kainuu-ohjelman määrälliset tavoitteet

Seuraavaan taulukkoon on konkretisoitu Kainuu-ohjelman keskeiset määrälliset indikaattorit ja niiden tavoitearvot viisivuotisjaksoina aina vuoteen 2035 (keskeisin vuosi tämän TOPSU:n kannalta on 2015).

MAAKUNNAN KEHITYKSEN MITTARIT	TOTEUTUNUT KEHITYS				TAVOITELTAVA KEHITYS				
	2000	2005	2010	2012	2015	2020	2025	2030	2035
Väkiluku 31.12. (henkeä)	89 777	85 303	82 073	80 685	80 000	80 500	81 000	82 000	82 000
Nettomuutto (henkeä; mkl. siirtolaisuus)	-1 147	-593	-640	-325	-100	150	250	270	300
Työvoima (henkeä)	40 461	37 598	35 983	35 495	34 000	33 500	33 000	33 500	34 000
Työpaikat	30 449	29 182	30 103	(2011) 30 281	30 500	32 000	32 500	34 000	34 500
Työttömyysaste (%)	22,2	19,4	14,8	14,8	9	4	1	1	1
Nuorisotyöttömyys (osuus kaikista työttömistä, %) ¹	12,8	12,4	12,8	11,7	11	10	9	8	7
Pitkäaikaistyöttömyys (osuus kaikista työttömistä, %) ²	20,5	20,0	15,3	19,0	18	14	12	10	8
Työllisyysaste (työlliset 15-64-v. sta %)	54	55	62	61	64	69	72	74	74
Taloudellinen huoltosuhde	1,85	1,83	1,68	1,67	1,58	1,50	1,48	1,48	1,44
Arvonlisäys (ph) Meuro (v. 2010 hinnoin)	1 639	1 712	1 704		1 735	1 867	1 934	2 017	2 073
BKT/asukas, indeksi, koko maa = 100	63,6	65,7	70,5		75	80	85	87	90
Vienti (milj. euroa)			155	170	172	175	180	190	200
Viennin osuus liikevaihdon määrästä (teollisuus, %)				58,6	59	60	61	62	63
Koulutusaste tutkinnon suorittaneiden osuus	55,7	59,7	64,3	66,1	67	Saavutetaan koko maan keskiarvotaso			
Peruskoulun jälkeistä tutkintoa vailla olevat 25-29 -v. sta (%)	17,4	19,1	21,3	21,8	22	Saavutetaan koko maan keskiarvotaso			
Koettu hyvinvointi/Elämänlaatussa keskimäärin hyväksi tuntevien osuus (%) (THL) ³	14,6	13,1	12,4	11,6	10	8	5	4	3
Kansantauti-indeksi (Kela) ⁴ , koko maa = 100			(2009) 50 (2013) 54,8		Saavutetaan koko maan keskiarvotaso				
Sairastavuusindeksi (Kela) ⁵ , koko maa = 100	130,5	130,3	130,3	129,3	128	Saavutetaan koko maan keskiarvotaso			
Vähintään 3 hlo työllistävät, 10 % kasvaneet yritykset v/kpl	119,7	118,7	120,0	122,3	121	Saavutetaan koko maan keskiarvotaso			
	2007-10/86	2008-11/100	2009-12/74		2013-17/101	2018-22/121	2019-22/131	2023-26/141	2027-30/151

Taulukko 1. Hyvinvoinnin ja elinvoiman toteutumisen edellytyksinä olevien osatavoitteidentoteutumista kuvaavat indikaattorit 2000–2035 (taulukon lähteet: löytyvät Kainuu-ohjelmasta).

3 Maakuntaohjelman toimeenpano 2015–2016

TL 1: Elinvoimainen ja uudistuva elinkeinoelämä

Tavoitteena on parantaa nopeasti, vaikuttavasti ja monipuolisesti Kainuun kilpailukykyä. Tämä edellyttää käytännönläheistä innovaatiotoimintaa, osaavan työvoiman saatavuuden joustavaa turvaamista ja yritysten toimintaympäristön kilpailukykyyn sekä vetovoimaisuuden lisäämistä. Tavoitteena on uudistaa kainuulaista elinkeinorakennetta, edistää merkittäviä investointeja, lisätä kasvuhaluja ja -kykyisiä yrityksiä ja rakentaa yhteistyötä yli toimiala- ja aluerajojen sekä hyödyntää täysimittaisesti Kainuun luontaisia vahvuuksia.

TL 1.1 Uudet ja uusiutuvat työpaikat sekä yritykset

Lähiajan strategisena linjauksena on suunnata monipuolisesti alueellisia, kansallisia ja kansainvälisiä panoksia mikro- ja pk-yritysten kasvun tukemiseen (sisältäen investoinnit; myös maatalouden investoinnit ja sukupolven vaihdokset), kehittää edelleen yrityspalvelujen tarjontaa ja yhteistyötä; tukea liiketoimintaa kehittäviä ja alkavia yrityksiä sekä omistajanvaihdosten suunnittelua ja toteutusta. Erityinen huomio suunnataan kasvuyrityksiin. Kainuuseen tavoitellaan valtakunnallista pienyritystoiminnan kehittämiskokeilua, jossa Kainuusta luodaan pienyrittäjyyden mallimaakunta, jossa yritystoiminnan aloittaminen helpottuu ja yrittäjiksi haluavat voivat nopeasti ja vaivattomasti käynnistää markkinoiden kysyntöihin vastaavan yrittäjyystoiminnan. Tuetaan uusiutuvan energian ja erilaisten energiatehokkaiden ratkaisujen ideointia, tuotteistusta ja kehittämistä sekä pk-yritysten energiatehokkuuden edistämistä (vähähiiliseen talouteen siirtyminen).

Kärkitoimenpiteitä:

1. Rakennetaan / kehitetään yrityspalveluekosysteemi, joka sisältää yritysneuvonnan, kasvuyrittäjyyden edistämisen, kansainvälistymisen ja sukupolvenvaihdot sekä nuorten yrittäjävalmiuksien kehittämisen ja tarvittavan koulutuksen/valmennuksen.
2. Uuden ja uudistuvan yritystoiminnan tukeminen, erityisesti yritysinvestointien avulla
3. Yritysten ja organisaatioiden muutostilanteiden hallinta; muutostilanteisiin vastaaminen työelämän laatua ja tuottavuutta kehittäville toimenpiteillä
4. Ulkomaisten investointien hakeminen Kainuuseen, erityisesti kohteena datapalvelinkeskukset ja muut pääomia vaativat alat (suurinvestoinnit)
5. Vähähiilisyttä ja luonnonvarojen kestävää käyttöä edistävän ja ympäristöriskien hallintaa sekä ympäristön tilaa kohentavan liiketoiminnan edistäminen (ml. jätehuolto ja kierrätys)

Kärkitoimialojen toimenpide-esimerkkejä (ks. s. 8, kärkialojen laajemmat kehittämislinjaukset):

1. **Matkailussa** (tuotekehitys ja markkinointi) painopiste on ulkomaanmatkailussa, Venäjän ja Aasian markkinoinnin lisäämisessä; liikuntamatkailua kehitetään panostaen tapahtumiin, joita markkinoidaan sekä Suomeen että ulkomaille
2. **Teknologia-alan** kasvun tukeminen ja erityisesti mittaustekniikan sovellusten kehittäminen ja pelialan yhteistyö isojen alan yritysten kanssa tilausten saamiseksi uusille opiskelijoiden suunnitteleuille yrityksille
3. **Biotalous** uusia investointeja houkutellaan ja tuetaan (ala on valittu myös erityiseksi IP-alueen yhteistoiminnan kohteeksi, ST1:n käynnistyminen luo hyvän pohjan bioenergian tuotannon merkittävään liiketaloudellisesti kannattavaan laajentamiseen). Puunjalostusalan IP-yhteistyötä tavoitellaan.
4. **Kestävän kaivannaisalan** edistämistä tuetaan (valittu erityiseksi IP-alueen yhteistoiminnan kohteeksi); Kainuulla erityisesti kaksi lähimpien kuukausien tärkeitä kohdetta: Talvivaara ja Sotkamo Silver.

Toimintalinjaan liittyvät ajankohtaiset edunajamishankkeet ovat:

1. Kaivos- ja muun yritystoiminnan lupakäsittelyn joustavoittaminen, nopeuttaminen ja selkeyttäminen,
2. Vientiryhtymien logistiikkatuen korottaminen (hallitusohjelma) ja
3. Matkailua ja biotaloutta tukevat valtakunnalliset hankkeet
4. Perheyriyten sukupolvenvaihdoisia helpottavat lainsäädäntömuutokset;
5. Yritys- ja maaseututukiin liittyvän päätösvalan säilyminen lähellä asiakkaita.

TL 1.2 Osaaminen ja käytännönläheinen innovaatiotoiminta

Strategisina lähivuosien linjauksena tuetaan aluelähtöisten osaamis- ja innovaatio- sekä teknologiakeskittymien kehittämistä ja yritysten innovaatiotoiminnan vahvistamista sekä erilaisia pilotoiteja ja kokeiluja. Lisäksi tuetaan kasvu- ja rakennemuutosalojen koulutuksen tarjonnan ja laadun parantamista sekä joustavien koulutusratkaisujen ja -kokonaisuuksien kehittämistä sekä räätälöityä täydennys- ja aikuiskoulutusta sekä yliopistotasoisista muuntokoulutusta.

Kärkitoimenpiteitä:

1. Kainuun älykkään erikoistumisen ja sen painopisteisiin liittyvän kehittämistyön tukeminen yritysten, tutkimuksen ja koulutuksen yhteistyönä (ks. liite 3: Kainuun älykkään erikoistumisen painotukset -kuva)
2. Eurooppalaisen tutkimus- ja erityisrahastojen rahoituksen hakemisen aktivointi (mahdollisesti IP-yhteisenä)

3. Pelialan ja datapalvelinkehityksen edistämiseen liittyvän osaamisen kehittäminen
4. Osaamisen kehittäminen ympäristöasioissa mm. kaivannaisteollisuuden tarpeita vastaavaksi
5. Osaamisen kehittäminen luonnonvarojen kestäväään käyttöön liittyvässä elinkeinotoiminnassa

Valmistelussa on suoraan komissiosta haettava rahoitus useiden maiden hankkeelle, jossa tähdätään eurooppalaisen huippututkimuksen parempaa tarjoamista mukana olevien maiden pienyrityksille. Lisäksi saatetaan alkuun koulutushankekokonaisuus, joka tukee maaseuturahaston rahoittamien teemastrategioiden toteutusta.

Toimintalinjaan liittyvät ajankohtaiset edunajamishankkeet ovat:

1. Kaupunki- ja innovaatiopolitiikan linjanmuutos niin, että Kajaani tulee politiikan kohteiden joukkoon (INKA-ohjelma ja sen rahoitus maakunnan kehittämisrahaa lisäämällä)
2. Itä- ja Pohjois-Suomen elinkeinokärkiin osuvien TEKES-ohjelmien valmistelu (Katse Pohjoiseen –ohjelman toimeenpano)
3. Kajaanin yliopistokeskuksen rahoituspohjan varmistaminen ja aikuiskoulutustarjonnan vahvistaminen
4. Korkea-asteen koulutuksen ja päätösvallan säilyminen Kainuussa

TL 1.3 Osaavan työvoiman saatavuus

Työllisyysasteen nostamiseksi ja osaavan työvoiman saannin turvaamiseksi tiivistetään koulutusorganisaatioiden, yritysten, julkisen sektorin työnantajien ja julkisten kehittäjätahojen yhteistyötä – vetovoimaisia työmarkkinoita ja toimivaa ennakkointia. Erityisesti edistetään töiden ja tekijöiden kohtaantoa, työvoiman osaamista, alueellista ja ammatillista liikkuvuutta. Lisäksi turvataan koulutuspalveluiden, koulutusketjujen ja tutkimuksen toimintaedellytykset ja saatavuus Kainuussa (hyödyntäen myös etäopiskelumahdollisuuksia ja tieto- ja viestintätekniikkaa). Valtakunnallisiksi koulutustoimintaa kehittäviksi piloteiksi (vrt. aiemmin esitetty (TL 1.1) yrittäjyyspilotti johon se voidaan linkittää) Kainuuseen tavoitellaan: opiskelijoiden työelämään sijoittumisen nopeuttamisen sekä opiskeluaikojen lyhentämisen kehittämiskokeilua ja yrittäjyyskasvatuksen ja yrittäjyysnäkökulman huomioimista kaikilla koulutusasteilla. Yleisenä hanketoiminnan linjauksena edistetään myös valtakunnallisten ESR-teemojen hyödyntämistä Kainuu-ohjelman hengen mukaisesti (siton, että myös kuntaraha kertyy).

Kärkitoimenpiteitä:

1. Kainuun työvoiman ja työpaikkojen kohtaanto-ongelman ratkaiseminen, johon voi liittyä erilainen täsmäkoulutus; ja korkeasti koulutetun työvoiman lisääminen työvoimapulasta kärsiville aloille; maisteri- ja täydennyskoulutushankkeet; ja uudenlaiset kohtaantoa parantavat logistiset ratkaisut.
2. Opiskelijoiden ja nuorten aikuisten kiinnittäminen maakuntaan
3. Kansainvälisten rekrytointien/työperäisen maahanmuuton tukeminen (ml. maahanmuuttajien työvoimareservin hyödyntäminen)
4. Laaja-alainen työhyvinvoinnin kehittäminen; kehittämistä tuetaan erilaisissa yrityksissä ja organisaatioissa siton, että se tukee työyhteisöä erilaisissa muutosprosesseissa ja helpottaa myös uuden työvoiman rekrytointia

Toimintalinjaan liittyvät ajankohtaiset edunajamishankkeet ovat:

1. Opiskeluaikojen lyhentämisen kehittämiskokeilu
2. Kainuun elinkeinoelämän ennakoitua työvoiman tarvetta tukevan koulutuspaikkatarjonnan suunnittelu (kesu) – koko koulutuskenttä ja koulutuspalvelut huomioon!

TL 1.4 Maaseudun elinkeinojen kehittäminen

Uuden ohjelmakauden maaseuturahoitustoiminta saatetaan joustavasti käyntiin MMM/Mavin tuella. Ohjelman toteutuksessa ovat pääroolissa Kainuun maaseudun kehittämisen kärjiksi nostettavat teemastrategiat ja -ohjelmat, joista ennakkoarvion perusteella ensimmäisenä toteutuksen pyritään saamaan maaseutuelinkeinojen-, bioenergian- ja metsä- ja puutalouden teemaohjelmat kärkihankkeineen. Teemojen painotuksilla tuetaan erityisesti Kainuun maakuntaohjelman biotalousstrategian toimeenpanoa.

Kainuun kaksi Leader-toimintaryhmää pyritään käynnistämään mahdollisimman pian. Mahdolliset muut maaseuturahaston rahoitukseen tulevat teemaohjelmat sovitaan ja käynnistetään vuoden 2015 alkupuoliskon aikana.

Maaseudun kehittämiseen liittyvät ajankohtaiset edunajamishankkeet ovat:

1. Huolenpito Kainuun peruselinkeinojen toimintaedellytyksistä

TL 1.5 Kansainvälinen yhteistyö (EAY- ja raja-alueohjelmat)

Euroopan Unionissa alueiden välistä yhteistyötä toteutetaan ja rahoitetaan EU-ohjelmakaudella 2014-2020 EAY- ja ENI -ohjelmilla. Kainuun liitto toimii EU:n ohjelmissa ja tulevan ohjelmakauden ohjelmien valmistelussa ja hanketoiminnan aktivoinnissa seuraavasti:

- Karelia CBC -ohjelman toteutukseen osallistutaan ohjelmahallinnossa sekä valmistellaan ja toteutetaan ohjelmahankkeita;
- Itämeren alueen -ohjelman toteutukseen osallistutaan ohjelmahallinnossa sekä hankkeilla;
- Pohjoisen Periferian -ohjelman osalta osallistutaan ohjelman hankkeiden valmisteluun,
- Kolarctic CBC -ohjelmassa Kainuun liittäjäjäsenyys mahdollistaa osallistumisen nykyistä näkyvämmiin hankkeiden toteutukseen mm. Murmanskin ja Arkangelin suuntaan.

Näiden ohjelmien valmistelu- ja hyväksymisprosessit ovat käynnissä ja niiden tarkat rahoituskehitykset eivät ole (22.9.2014) tiedossa. Rahoitus ei ole maakuntiin kohdennettua vaan ohjelma-alueiden sisällä kilpailtua.

Kärkialojen kehittämislinjaukset

Matkailun ja palvelujen lähivuosien strategiset kehittämislinjaukset voidaan tiivistää markkinoiden kasvattamiseen ja tuotteiden älykkääseen uudistamiseen, kainuulaista luontoa ja kulttuuria älykkäästi hyödyntäen:

1. Markkinoiden kasvattamistavoite edellyttää markkinalähtöistä kehittämistyötä, missä huolehditaan, että Kainuun matkailutarjonnasta muodostuu positiivinen ja tunnettu mielikuva kotimaassa (=päämarkkina), Venäjällä ja muilla valituilla ulkomaisilla markkinoilla, valikoiduissa asiakasryhmissä. Yhteistyötä ja liittoutumista tiivistetään vähittäiskaupan ja muiden alojen sekä muiden alueiden yritysten kanssa. (Kainuu-kuvan vahvistaminen rakennetaan myös osaksi matkailun kehittämistä.)
2. Tuotteiden uudistaminen vaatii matkailutuotteen kaikkien eri elementtien jatkuvaa kehittämistä (ml. investoinnit) kiinnostavuuden lisäämiseksi ja säätämiseksi sopiviksi myös uusille asiakasryhmille. Tämä vaatii uudenlaista yhteistyötä biotalouden ja esimerkiksi kainuulaisen urheilu-, mittaus- ja peliosaamisen kanssa.

Teknologiakärkialan strategiset lähiajan kehittämislinjaukset voidaan tiivistää seuraavasti:

1. Uuden yrittäjyyden ja erityisesti kasvuyrittäjyyden tukeminen (erityisesti start-up ja spin-off toiminnan vauhdittaminen; täydentää / sisältyy osittain kohtaan 1.1 kohta 1).
2. Pohjautuminen tietointensiivisyyteen: ICT-alan klusterin / ekosysteemin rakentamista jatketaan.
3. Kainuulaisen metalliteollisuuden kärkituotteena ovat raideliikennetuotteet. Potentiaalinen kasvu löytyy pohjoisten ja arktisten alueiden tavara- ja henkilöliikenteen kasvusta sekä vaikeiden luonnonolosuhteiden hallinnasta.
4. Omiin vahvuusalueisiin pohjautuva tuotanto ja yritystoiminnan vahvistamisessa ja strategiavalinnoissa tuetaan uusien avauksien luontia – eli suunnataan aloille, jotka ovat vähemmän kilpailtuja (ns. Sinisen meren strategia).

Biotalous strategiset kehittämislinjaukset ovat seuraavat:

1. Käynnistetään Kainuun biotalousfoorumi ja laaditaan biotalousstrategia, joka määrittelee kehittämisen tavoitteet ja rakentaa Kainuun biotalousinvestointi- ja rahoitusuunnitelman – erityisesti Euroopan unionin rahoitusmahdollisuuksien hyödyntämisestä. (Metsäbiotalouteen liittyviä hankekokonaisuuksia ns. teemaohjelmia ohjaa Kainuun metsäklusteriryhmä; Kainuun ilmastostrategian, ympäristönsuojeluohjelman sekä jätehuoltosuunnitelman toimeenpano kootaan osaksi kainuulaista biotaloutta.)
2. Kehitetään älykkäitä biotalouden materiaaliavintoja ja tuotteiden sekä raaka-aineiden logistiikkaa. Julkisia hankintoja hyödynnetään biotalouden vahvistamisessa (lähienergia, lähiruoka, puurakentaminen – pyritään käynnistämään kainuulaisia vapaa-ajan asutuksen ja pysyvän asutuksen biotalouskyliä jne.).
3. Käynnistetään luontoon perustuvien hyvinvointipalvelujen kehittämisen toimenpidekokonaisuus (joka voi kytkeytyä matkailuun).

Kestävän kaivannaistoiminnan lähiajan strategiset kehittämislinjaukset voidaan tiivistää seuraavasti:

1. Kehitetään alan tuotteistusta ja edistetään sivuraaka-ainevirtojen kehittämistä uusiksi tuotteiksi (ml. cleantech-tuotteet ja osaaminen) koko kaivannaisalalla.
2. Olemassa olevien ja tulevien kaivosten osalta tuetaan käynnistymiseen ja ekotehokkaaseen tuotantoon tähtääviä toimenpiteitä, vaikutetaan lupaprosessien sujuvuuteen sekä sosiaalisen hyväksynnän parantamiseen.
3. Kaivannaisalan kehittämiseksi tehdään yhteistyötä erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien kesken (Itä- ja Pohjois-Suomi -ohjelman mukaisesti).

ÄES /kärkialoihin liittyvät ajankohtaiset edunajamishankkeet ovat:

1. Itä- ja Pohjois-Suomen elinkeinokärkiin osuvien TEKES-ohjelmien valmistelu (Katse Pohjoiseen -ohjelman toimeenpano; ks. myös liite 3)

TL 2: Saavutettava, toimivien palvelujen ja hyvän ympäristön sekä yhteistyön Kainuu

Maakunnan vetovoimaa ja toimivuutta voidaan parantaa kehittämällä saavutettavuutta (myös saavutettavuuden mielikuvaa) ja tietoliikenneyhteyksiä; parantamalla fyysisistä ja inhimillistä ympäristöä; edistämällä laajasti yhteistyötä ja uudistumiskykyä. Tällä painopisteellä/toimintalinjalla on Kainuu-ohjelmassa 38 erillistä strategista toimenpidettä, joista tässä vaiheessa TOPSU:uun on valittu vain pieni osa.

TL 2.1 Saavutettavuus

Saavutettavuus on yritystoiminnan keskeinen sijaintitekijä ja siten Kainuun vetovoiman näkökulmasta keskeinen kehittämiskohde. Saavutettavuuden strategiset linjaukset ja liikenneyhteyksiin liittyvät kehittämishankkeet esitellään yksityiskohtaisemmin *Kainuun edunajamisen luettelossa* sekä Kainuun, Keski-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan

yhteisessä liikennestrategiassa (*KAKEPOLI*), jonka seuranta ja kärkehtävien päivittämisestä varten laaditaan vuosittain kolmen maakunnan yhteinen seurantaraportti.

Kilpailukykyisen lentoliikenteen säilyminen Kajaanin lentoasemalla on Kainuun saavutettavuuden tärkein osatekijä. Myös matkaketjujen kehittäminen, biotalouden raaka-ainelogistiikan turvaaminen sekä päätie- ja raideliikenteen kehittäminen ovat keskeinen osa kainuulaista ja (yhteistä) pohjoissuomalaista edunvalvontaa / hanketoimintaa. Vartiuksen rajaliikennekeskusta kehitetään kansainvälisen tavaraliikenteen huolinta- ja logistiikkakeskuksena. Nopean tietoliikenteen tasapuolinen kehittäminen koko maakunnassa ovat tärkeä osa saavutettavuuden parantamisen lähivuosien linjausta.

Toimintalinjaan liittyvät kärkitoimenpidekohteet ovat seuraavat:

1. Maantieyhteyksien nopeuttaminen Ouluun ja etelään: Valtatie 22:n, Valtatie 5 ja Valtatie 6:n parannustoimenpiteet
2. Biotalousden tarvitseman infrastruktuurin (ns. alempi tieverkko) kunnossapito
3. Savon radan kehittämisen turvaaminen ja Kontiomäki–Pesiökylä–Taivalkoski-radon elinkeinollinen hyödyntäminen
4. Kontiomäki–Vartius ratayhteyttä tukeva logistinen infrastruktuuri
5. Liikenteen logististen solmukohtien ja vähähiilisuuden kehittäminen (esim. Kajaanin matkakeskus)
6. Kainuun alueen nopeat ja kattavat laajakaistayhteydet (erityisesti Pohjois-Suomen sote-alueen perustamiseen liittyen)

Toimintalinjaan liittyvät ajankohtaiset edunajamishankkeet ovat

1. Hallitusohjelmaan, liikennepoliittisiin selontekoihin ym. virallisiin suunnitelmiin sekä valtion talousarvioihin esitettävät Kainuun saavutettavuutta kehittävät investointihankkeet
2. TEN-T -verkon ja Barentsin alueen liikenneverkkosuunnitelmien hankkeisiin vaikuttaminen (Vartiuksen rajan ylityspaikka ja sen kautta kulkevat liikennekäytävät)
3. Koillisrata suunnitteluhankkeena: Itä-Suomen potentiaalinen yhteys Jäämerelle, satamayhteydet Koillisväylälle
4. Savon radan nopeuden nosto (Itä-Suomen yhteinen tavoite)

TL 2.2 Elinvoimaa tukeva, kestävä alue- ja yhdyskuntarakenne

Energiatalouden verkostoja ja infrastruktuuria kehitetään hajautetun bioenergian tuotannon ja tuulivoiman tarpeisiin. Erityisesti edistetään paikallisten raaka-ainevarojen hyödyntämistä ja yhdyskuntien, tuotannon sekä logistiikkajärjestelmien energiatehokkuutta (vähähiilisyys). Energia- ja ympäristöosaamista, lähien energian käyttöä ja energiayrittäjyyttä sekä erilaisia ekotehokkaita, kestävän kehityksen toimintamalleja tuetaan. Kehitetään maakuntakeskuksen, kuntakeskusten, taajamien ja maaseudun vetovoimaa ihmisten asuin- ja vapaa-ajan haluttuina ympäristöinä.

Kärkitoimenpiteitä:

1. Yritystoiminnan ja sen tarvitseman yhdyskuntarakenteen kehittäminen
2. Luonnon monimuotoisuutta ja virkistyskäyttöä sekä vesienhoito-ohjelmien toimeenpanon edistämistä tukevat hankkeet
3. Haja-asutusalueiden yhteisten jätehuolto- ja vesihuoltoratkaisuiden edistäminen
4. Osallistutaan maaseudun pieninfrastruktuurin kehittämisinvestointeihin.

Toimintalinjaan liittyvät ajankohtaiset edunajamishankkeet ovat

1. Maakuntakaavan prosessin kehittäminen ja vahvistamismenettelyistä luopuminen tulevassa maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksessa (maakuntien liittojen yhteinen tavoite)
2. Uusiutuvan energian kilpailukyvyyn edistäminen – lähienergian (puu ja turve) kilpailukyvyyn parantaminen suhteessa tuontienergiaan

TL 2.3 Yhteistyö ja uudistumiskyky

Yhteistyötä ja uudistumiskykyä kehitettäessä otetaan käyttöön sähköisiä alustoja ja sosiaalisen median kanavia paikallisen aloitteellisuuden ja osallisuuden lisäämiseksi sekä viranomaisten yhteistyön kehittämiseksi. Lisäksi haetaan uusia palvelujen tuottamistapoja ja kumppanuuksia, joissa asukkaat, järjestöt ja julkinen sektori tekevät yhteistyötä palvelujen tuotannossa. Nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä otetaan käyttöön kainuulainen nuorisotakuu, jossa työllistymisen rakenteellisiin ongelmiin kiinnitetään erityistä huomiota. Kaikkien ikäryhmien tietoyhteiskuntavalmiuksia kehittämällä ja hajautetuilla palveluratkaisuilla vahvistetaan kansalaisten osallisuutta.

Kansainvälistymistä edistetään tukemalla kainuulaisten toimijoiden pääsyä kansainvälisiin verkostoihin, kansainvälisiin huippuyksiköihin ja osaamiskeskukseen. Kainuussa toimivien yliopistojen ja ammattikorkeakoulun sekä muiden oppilaitosten houkuttelevuutta ja monikulttuurisuutta (myös yrittämisessä) lisätään, esimerkiksi osaja- ja opiskelijavaihdon kautta. Lisäksi tuetaan aktiivista maahanmuuttoa, maahanmuuttajien integroimista ja kotouttamista Kainuuseen. Erityisenä kohteena ovat kansainväliset asiantuntijat ja työvoima, josta alueella on pulaa. Kainuulle laaditaan myös oma väestöpoliittinen erityisstrategia ja toimitaan aktiivisesti kansainvälisten investointien saamiseksi Kainuuseen.

Kärkitoimenpiteitä:

1. Paikallisen kehittämisen uudet, osallistavat mallit ja pilotit (eri ikä- ja väestöryhmät sekä organisaatiot huomioon ottaen).
2. Kansainvälistymisen ja työperäisen maahanmuuton edistäminen.

Toimintalinjaan liittyvät ajankohtaiset edunajamishankkeet ovat

1. Maakunnan kehittämisrahan korottaminen

Liitteellä 2 on mainittu toimintalinjan ensisijaiset rahoitusmuodot ja vastuutahot.

TL 3: Hyvinvoiva Kainuu

Alueellisen kehittämisen tehtävä on parantaa alueellaan edellytyksiä ihmisten kokemalle henkiselle, sosiaaliselle ja fyysiselle hyvinvoinnille. Usko tulevaisuuteen, myönteinen asenne, kannustava ote sekä luottamus ja sitoutuminen ovat perusta alueelliselle hyvinvoinnille. Tavoitteena on työllisyyden, työhön ja mielekkääseen tekemiseen kiinnittymisen ja työhyvinvoinnin sekä toimeentulon parantaminen ja monipuolisen osaamisen vahvistaminen. Tavoitteena on kainuulaisten terveyden ja toimintakyvyn parantaminen ja eriarvoisuuden vähentäminen siten, että terveyserot kaventuvat ja kokemus hyvinvoinnista paranee sekä yhteisöllisyys ja osallisuus vahvistuvat. Monipuolisilla ja laadukkailla palveluilla sekä monialaisilla kehittämistoimilla kannustetaan ja tuetaan kansalaisia kantamaan vastuuta itsestään ja läheisistään sekä huolehtimaan yhteisesti myös ympäristöstään.

(Toimintalinjalla, kuten toimintalinjalla 1, hyödynnetään monipuolisesti valtakunnallisia ESR-teemoja. Toimijoita ohjataan yhteistyöhön ja hakemaan monipuolisesti

valtakunnallista ESR-rahoitusta Kainuun maakuntaohjelmaa tukeviin toimenpiteisiin ja huolehditaan siitä, että myös kuntarahoitus kertyy näissä tapauksissa.)

TL 3.1 Työllisyys ja toimeentulo

Strategisina toimintalinjauksina työelämään kiinnittymiseksi, työssä jaksamiseksi ja mielekkään tekemisen löytämiseksi ovat yksilöllisten työllistymis- ja koulutuspolkuja rakentaminen ihmisten elämänkaaren eri vaiheissa. Resursseja suunnataan nuorisotyöttömyyden vähentämiseen ja koulutuspaikkojen riittävyteen sekä vahvistetaan näin nuorten yhteiskuntatakuun toimeenpanoa. Erityisesti vahvistetaan monialaista ja -ammattillista yhteistyötä ja siihen liittyvää osaamista sekä kehitetään välityömarkkinoiden toimenpiteitä, esimerkiksi tuettuja työ- ja harjoittelupaikkoja, työpajoja, osuuskuntatoimintaa ja sosiaalista yrittäjyyttä.

Kärkitoimenpiteitä:

1. Kehitetään toimintamalleja, joilla yrityksille tehdään työllistämisen kynnys matalaksi; ja edistetään toimintamalleja, joilla työhyvinvoinnin parantaminen ja työsuojelun keinot saadaan olennaiseksi osaksi työyhteisön normaalia jokapäiväistä toimintaa.
2. Otetaan käyttöön osaamista vahvistavat/koulutuksellisia elementtejä sisältävät työllisyshoidon toimenpiteet huomioiden erilaiset oppimisen tavat (esim. työvaltaisuus, opinnollistaminen).
3. Hyödynnetään kansaopistoverkostoa ja muuta vapaata sivistystyötä työelämään kiinnittymistä vahvistavan koulutuksen ja valmennuksen tuottamisessa.

Toimintalinjaan liittyvät ajankohtaiset edunajamishankkeet ovat

1. Valtion työpaikkojen säilyminen Kainuussa mm. Pelson vankila, Luonnonvarakeskus, Metsähallitus jne.

TL 3.2 Terveiden ja toimintakyvyn ylläpito

Strategisena toimintalinjauksena on vahvistaa terveyttä ja hyvinvointia edistävien palvelujen laatua palvelumuotoilulla, saatavuutta kehittämällä ja käyttöönottamalla liikkuvia sekä sähköisiä palveluja, hyödyntämällä ja kehittämällä uusia innovaatioita ja teknologiaa sekä alueellista kulttuuritarjontaa. Ideana on siirtää palvelujärjestelmien kehittämisen painopistettä korjaavasta toiminnasta varhaiseen puuttumiseen ja ongelmien ennaltaehkäisyyn. Kuntien hyvinvointikertomuksiin koottu tieto kytketään erityisesti paikallisen ja alueellisen kehittämistyön tueksi.

Kärkitoimenpiteitä:

1. Työllistymispolun (erityisesti nuorten) alkuvaiheen palveluiden kehittäminen toiminta- ja työkykyä vahvistavilla toimenpiteillä
2. Toteutetaan Paltamon täystyöllisyshankkeen uudet toimet ja kuntien yhteiset ja omat toimenpiteet (vrt. kuntakokeilu) pitkäaikaistyöttömyyden ja nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi.
3. Edistetään ennakointi- ja arviointimenetelmien käyttöä (esim. IVA/EVA).
4. Vahvistetaan luontoon perustuvien terveys- ja hyvinvointipalvelujen (green care -palvelut) kehittämistä ja käyttöönottoa.
5. Vahvistetaan palvelusetelikäytäntöä ja rakennetaan toimijoiden kumppanuutta palvelujen tuottamisessa.

Toimintalinjaan liittyvät ajankohtaiset edunajamishankkeet ovat

1. Vaikutetaan tulevaan sote-lainsäädäntöön, valtionosuusjärjestelmään ja Pohjois-Suomen sote-alueen perustamiseen ja käynnistämiseen yhteistyössä Kainuun soten ja kuntien kanssa.
2. Toteutetaan Kainuun keskussairaalan uudisrakentaminen (ns. Uusi sairaala -hanke).

TL 3.3 Osallisuuden ja yhteisöllisyyden kehittäminen

Tavoitteena on vahvistaa paikallista kehittämistä. Strategisena linjauksena on lisätä osaamista vaikuttamisen uusista keinoista, kehittää asukaslähtöisiä toimintatapoja ja palveluita yhteisöllisyyden ja osallisuuden sekä osallistumisen tukemiseen. Kehittämistyössä hyödynnetään, laaja-alaisesti ja kokeiluhenkisesti, teknologian, kulttuuritoiminnan ja vapaan sivistystyön sekä kolmannen sektorin tarjoamia mahdollisuuksia, eri ikäryhmät (erityisesti nuorten työllisyyspolut) ja alueet huomioiden.

Kärkitoimenpiteitä:

1. Työllistymispolun (erityisesti nuorten) alkuvaiheen palveluiden kehittäminen sosiaalista osallisuutta vahvistavilla toimenpiteillä
2. Kansalaisten ja yhteisöjen vaikuttamisedellytysten ja/tai ympäristövaikuttamisen mahdollisuuksien kehittäminen elinkeinohankkeissa ja muissa ympäristökysymyksissä.

Toimintalinjaan liittyvät ajankohtaiset edunajamishankkeet ovat

1. Maakuntien ja kuntien roolin vahvistaminen aluekehittämisessä: laki kansanvaltaisesta aluehallinnosta parlamentaarisen valmistelun kautta (maakuntien liittojen yhteinen tavoite)

Liitteellä 2 on mainittu toimintalinjan ensisijaiset rahoitusmuodot ja vastuutahot.

TL 4: Kainuu-kuva

Vetovoimaisempi Kainuu-kuva on osa elinvoimapolitiikkaa. Tavoitteena on, että Kainuu tuo entistä voimakkaammin esille *kainutlaatuista* eli omintakeisia vahvuuksiaan – luonnon resurssien ekologisesti kestävä, monipuolista ja innovatiivista hyödyntämistä, luovuutta elinvoimaisuuden lisäämisessä ja kulttuurista rikkautta sekä edelläkävijyyttä sosiaali- ja terveydenhuollon ratkaisuissa. Kainuu-kuvan rakentamisella edistetään alueen vetovoimaisuutta tuomalla esille elinkeinoelämän runsaita mahdollisuuksia; sujuvaa arkea ja yhteistyötä sekä saavutettavuuden mielikuvaa; toimintakyvyn ja terveyden ylläpitoa sekä yhteisöllisyyttä.

Strategiset toimintalinjaukset ovat seuraavat: Tuotteistetaan ja viestitetään kainuulaisuutta uusilla innovatiivisilla tavoilla. Tuetaan luontaisiin vahvuuksiin perustuvia uusia ja uudistuvia palveluja ja erilaisia tapahtumia, jotta ne vahvistavat alueen taloutta ja tukevat myönteistä mielikuvaa ("hauskempi Kainuu"). Ideana on, että Kainuu-kuvalla tuetaan kaikkea Kainuun kehittämistä ja toisaalta kaiken kehittämisen kautta rakennetaan parempaa Kainuu-kuvaa.

Kärkitoimenpiteitä:

1. Haetaan ja toteutetaan aktiivisesti uusia keinoja tavoittaa ja houkutella alueelle muuttoaktiiviset nuoret ikäluokat – sekä Suomessa että ulkomailla.
2. Vahvistetaan maakunnan tunnettuutta ja vetovoimaa markkinoimalla tehokkaasti onnistumisia, isoja ja pieniä menestystarinoita.
3. Kainuu Helsingissä ja Made in Kainuu -hankkeiden luomat verkostot ja muut kanavat hyödynnetään pitkäjänteisessä markkinoinnissa.

Toimintalinjaan liittyvät ajankohtaiset edunajamishankkeet ovat

1. Kainuun matkailutarjonnan esillä pitäminen kansallisessa matkailustrategiassa ja alueiden välisessä yhteistyössä.

Liitteellä 2 on mainittu toimintalinjan ensisijaiset rahoitusmuodot ja vastuutahot.

4. Laaja-alaisesti toteutettavat toimenpiteet

Itä- ja Pohjois-Suomessa on tavoitteena toteuttaa yhteisiä hankkeita puuhun ja kaivannaistoimintaan liittyen yhteisellä hankehaulla keväällä 2015. IP-maakuntien yhteiset linjaukset on kirjattu rakennerahasto-ohjelman valmistelun yhteydessä laadittuihin em. aloja koskeviin teemasuunnitelmiin.

TEM:n julkaiseman ”Katse Pohjoiseen” -ohjelman toimeenpanoa koskevaan valmisteluun osallistutaan yhteistyössä TEM:n kanssa. Ohjelman toimenpiteitä ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista toteuttaa pelkästään EU-ohjelmavaroin. Lisäksi toteutetaan laaja lentoliikenneselvitys ja laajakaista hankkeen jatko.

OKM:n ja korkeakoulujen välisten tulosneuvottelujen aluevaikuttavuuden lisääminen

Korkeakoulujen aluevaikuttavuuden vahvistamiseksi on pidetty tärkeänä aluestrategioiden, ohjelmien sekä niiden toimeenpanosuunnitelmien ja toimenpiteiden konkreettista tekemistä ja toteuttamista yhdessä korkeakoulujen, julkisen sektorin sekä yritysten kesken. Alueellista yhteistyötä tulee edelleen kehittää, ja elinkeinopolitiikka ja koulutuspolitiikka tulee sovittaa tiiviimmin yhteen.

Yliopistojen, yliopistokeskusten ja ammattikorkeakoulujen muodostamaa korkeakoulujärjestelmää kehitetään kansainvälisesti kilpailukykyisenä ja samalla alueellisiin tarpeisiin vastaavana kokonaisuutena. Korkeakoulujärjestelmän alueellisella vaikuttavuudella tulisi olla suurempi merkitys tulosneuvotteluissa. Alueelliselle vaikuttavuudelle tulisi kehittää tulosneuvotteluihin vaikuttavat rahoituskriteerit.

Laajakaista Itä- ja Pohjois-Suomessa

Valtioneuvosto teki 4.12.2008 periaatepäätöksen valtakunnallisesta laajakaistahankkeesta. Hankkeen tavoitteena oli, että vuoden 2015 loppuun mennessä yli 99 prosenttia vakinaisista asunnoista sekä yritysten ja julkishallinnon organisaatioiden vakinaisista toimipaikoista on enintään kahden kilometrin etäisyydellä 100 Mbit/s nopeudella toimivasta valokuitu- tai kaapeliverkosta.

Pohjois- ja Itä-Suomen liitot edellyttävät, että jo valtion vuoden 2015 talousarviossa turvataan rahoitus kaikille toteutuville hankkeille. Näin kunnilla ja rakentavalla operaattorilla on varmuus jatkaa hankkeiden suunnittelua.

Hankkeelle asetetun tavoitteen saavuttamiseksi ja koko Suomeen kattavan tehokkaan tietoliikenneverkon aikaansaamiseksi on viimeistään vuoden 2014 aikana päätettävä laajakaistahankkeen jatkamisesta vähintään vuoden 2020 loppuun saakka Eurooppa 2020 -ohjelman ja digitaaliagendan tavoitteiden saavuttamiseksi.

Lisäksi on varmistettava, että kunnat ovat jatkossa tasavertaisessa asemassa laajakaistaverkkoja rakennettaessa riippumatta rahoittavasta viranomaisesta.

Laajakaistahankkeen uusien hankkeiden rahoitustarve on vuoteen 2015 mennessä karkeasti arvioituna 45 milj. euroa ja vuoden 2015 jälkeen 55 milj. euroa, yhteensä 100 milj. euroa (Kainuun osuus 6,8 milj.€). Arviota voi nostaa erityisen haasteellisten alueiden erilliskorjaukset. Lisäksi laajakaistahankkeen väliarvioinnin perusteella mahdollisesti tehtävät tarkistukset asiakkaan omavastuumatkaan (nyt kaksi kilometriä) tai loma-asuntojen laajakaistayhteyksien tukikelpoisuuteen voivat kasvattaa tarvittavan rahoituksen määrää.

Elinkeinoelämän kannalta tärkeiden kanta-, seutu- ja yhdysteiden sekä yksityisteiden parantaminen ja ylläpito

Vähäliikenteiset maantiet ja yksityistiet ovat välttämättömiä Itä- ja Pohjois-Suomen elinkeinoelämälle ja koko Suomelle ennen kaikkea luonnonvaratalouden menestymisen edellytyksenä. Tieverkosto palvelee mm. maatalouselinkeinoon, kasvavien bioenergiakuljetusten, kaivostoiminnan ja matkailun tarpeita. Tienpidon ylläpitotoimenpiteet tulee kohdistaa joustavasti kunkin maakunnan omat erityispiirteet huomioiden sekä ennakkoiden alueiden kasvu- ja kehitysnäkymät. Itä- ja Pohjois-Suomessa alemman tieverkon vähäliikenteisiä teitä (KVL <200 ajoneuvoa/vrk) on 43-61 % maanteistä ja erittäin vähäliikenteisiä (KVL <50) 7-25 %.

Itä- ja Pohjois-Suomessa alemmalla tieverkolla on poikkeuksellisen merkittävä rooli, jossa kulkee myös merkittävä osa metsä- ja maatalouden raskaista kuljetuksista. Raskaat kuljetukset ovat pääosin maidon-, karjan-, turpeen-, puun- ja maa-ainesten kuljetuksia ja siten tärkeitä elinkeinoelämälle. Itä- ja Pohjois-Suomen kasvava kaivostoiminta vaatii myös tiestön parantamista. Tieverkolla on entistä raskaampia kuljetuksia massojen noston myötä ja 76 tn rekat kuormittavat tiestöä yhä enemmän. Lisäksi yksityistieverkon rahoitus on menossa lähes nollaan, mutta tähän tarvittaisiin valtakunnallisesti 15 M€ vuodessa, jotta tienpidon edellytykset täyttyvät.

5 Rahoitussuunnitelma ja -taulukot

Indikatiivinen eri rahoituslähteiden käyttö Kainuu –ohjelman toteutuksessa

in tummuus ruudukossa kertoo korrelaatiosta		Manner-Suomen rakennusohjelma		Maaseutu-ohjelma	Meri- ja kalatalous-rahasto	ENIKarelia CBC	Interreg / Pohjoinen	Itämeri-ohjelma	Interreg Y C	Tekes ELY-keskus, kansallinen	Kunnat	Horizon 2020	Life	VALTION BUDJETTI	Muu
		EAKR	ESR	Maaseutu-rah.	Leader										
ELINVOIMAINEN ELINKEINOELÄMÄ	Uudet ja uusiutuvat työpaikat														
	Osaaminen ja innovaatiotoiminta														
	Osaavan työvoiman saatavuus														
	Teknologiaeollisuus														
	Biotalous														
	Kaivannaisteollisuus														
	Matkailu														
	ÄES (älykäs erikoistuminen)														
	Maaseutuelinkeinot														
ALUE-RAKENNE, YMPÄRISTÖ, YHTEISTYÖ	Kansainvälistyminen														
	Saavutettavuus														
	Hyvä ympäristö ja palvelut														
HYVINVOIVA KAINUU	Yhteistyö ja uudistuminen														
	Työllisyys ja toimeentulo														
	Terveys ja toimintakyky														
KAINUUN KUVA	Yhteisöllisyys														
	Kainuu -kuva														

KAINUUN MYÖNTÖVALTUUDET VUOSITTAIN TOPSU 2014-2016 TIIVISTELMÄ

	2014			2015			2016			2014-2016		
	EU	Valtio	Kunta	EU	Valtio	Kunta	EU	Valtio	Kunta	EU	Valtio	Kunta
TL 1 Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR)												
ELY yritystuet	1,887	1,625	0,263	2,013	1,609	0,403	1,973	1,579	0,393	5,872	4,814	1,059
Kainuun liitto	0,333	0,040	0,292	0,521	0,290	0,230	0,477	0,259	0,220	1,331	0,589	0,742
	2,220	1,665	0,555	2,533	1,900	0,633	2,450	1,838	0,613	7,203	5,403	1,801
TL 2 Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)												
ELY yritystuet	0,806	0,605	0,201	1,036	0,777	0,259	0,996	0,747	0,249	2,838	2,129	0,709
ELY EURA	0,250	0,188	0,062	0,300	0,225	0,075	0,300	0,225	0,075	0,850	0,638	0,212
Kainuun liitto	0,941	0,618	0,323	1,332	0,999	0,333	1,286	0,964	0,321	3,559	2,581	0,977
TEKES	0,350	0,350	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,350	0,350	0,000
	2,347	1,761	0,586	2,668	2,001	0,667	2,581	1,936	0,645	7,596	5,698	1,898
TL 3 Työllisyys ja työvoima liikkuvuus (ESR)												
ELY	1,001	0,751	0,250	1,202	0,902	0,300	1,135	0,851	0,284	3,338	2,504	0,834
	1,001	0,751	0,250	1,202	0,902	0,300	1,135	0,851	0,284	3,338	2,504	0,834
TL 4 Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)												
ELY	0,703	0,527	0,176	0,779	0,584	0,195	0,763	0,572	0,191	2,245	1,683	0,562
	0,703	0,527	0,176	0,779	0,584	0,195	0,763	0,572	0,191	2,245	1,683	0,562
TL 5 Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta (ESR)												
ELY	0,426	0,320	0,107	0,462	0,346	0,116	0,457	0,343	0,114	1,345	1,009	0,337
	0,426	0,320	0,107	0,462	0,346	0,116	0,457	0,343	0,114	1,345	1,009	0,337
KAIKKI YHT.	6,697	5,024	1,674	7,644	5,733	1,911	7,386	5,540	1,847	21,727	16,296	5,432

6 Vaikutusten arviointi

Korkea työllisyys ja ihmisten yleinen hyvinvointi ovat läpileikkaavia maakunnallisen myönteisen kehityksen mittareita ja tuloksia. Maakuntaohjelman negatiivisia vaikutuksia voidaan tunnistaa vähän, sillä tavoitteet on pyritty asettamaan haitalliset vaikutukset minimoiden. Ohjelman onnistuneen toteutumisen varmistaa korkeatasoinen hankeosaaminen ja hanketyön tuki sekä systemaattinen arviointi, jolla tuetaan ennakoivaa kehittämistä.

Taulukko vaikutusten arviointi:

	Liikennevalot: (vihreä positiivinen / keltainen neutraali / punainen negatiivinen)	Väestö		Luonto		Aluerakenne		Maisema ja kulttuuri		Talous	
		Lyhyt aikaväli	Pitkä aikaväli	Lyhyt aikaväli	Pitkä aikaväli	Lyhyt aikaväli	Pitkä aikaväli	Lyhyt aikaväli	Pitkä aikaväli	Lyhyt aikaväli	Pitkä aikaväli
ELINVOIMAINEN ELINKEINOALAMA	Uudet ja uusiutuvat työpaikat										
	Osaaminen ja innovaatiotoiminta										
	Osaavan työvoiman saatavuus										
	Teknologiateollisuus										
	Biotalous										
	Kaivannaisteollisuus										
	Matkailu										
	ÄES (älykäs erikoistuminen)										
	Maaseutuelinkeinot										
	Kansainvälistyminen										
	Saavutettavuus										
ALUE-RAKENNE, YMPÄRISTÖ, YHTEISTYÖ	Hyvä ympäristö ja palvelut										
	Yhteistyö ja uudistuminen										
	Työllisyys ja toimeentulo										
HYVINVOIVA KAINUU	Terveys ja toimintakyky										
	Yhteisöllisyys										
	Kainuu -kuva										

Maakuntaohjelman toimeenpanosuunn																LIITE 1							
Taulukko täytetään soveltuvin osin erikseen vuosille 2015 ja 2016																							
VAIN VALKOISELLA POHJALLA O:LLA MERKITYYHIIN SOLUIHIIN VOI TÄYTÄÄ LUKUJA																							
Vuosi:	2015																						
Maakunta:	Kainuu																						
Osi:	IP																						
Toimintalinja / temaattiset tavoitteet	RR-ELY					RR-ELY	Maakunnan liitto			Maakunnan liitto	Tekes	Kohdenta-	Tekes	YHTEENSÄ	Kohdentamattomat								
	Yritystuet Tuki 2	EURA 2014	Kansalaistoim	Kestävä kaup.	Kohdenta-	yhteensä		Kansalaistoim	Kohdenta-	yhteensä		Kohdenta-	yhteensä		yhteensä								
			kehittäinen	kehittäminen	maton			kehittäminen	maton			maton											
TL 1	Pk-yritystoiminnan tukeminen (EAKR)	4,025	0,000	0,000	0,000	4,025	1,041	0,000	0,000	1,041	0,000	0,000	0,000	5,066	0,000								
	EAKR	2,013	0,000	0,000	0,000	2,013	0,521	0,000	0,000	0,521	0,000	0,000	0,000	2,533	0,000								
	Valtio	1,609	0,000	0,000	0,000	1,609	0,290	0,000	0,000	0,290	0,000	0,000	0,000	1,900	0,000								
	Kunta	0,403	0,000	0,000	0,000	0,403	0,230	0,000	0,000	0,230	0,000	0,000	0,000	0,633	0,000								
	Muu julkinen	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000								
TL 2	Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	2,072	0,600	0,000	0,000	2,672	2,664	0,000	0,000	2,664	0,000	0,000	0,000	5,336	0,000								
	EAKR	1,036	0,300	0,000	0,000	1,336	1,332	0,000	0,000	1,332	0,000	0,000	0,000	2,668	0,000								
	Valtio	0,777	0,225	0,000	0,000	1,002	0,999	0,000	0,000	0,999	0,000	0,000	0,000	2,001	0,000								
	Kunta	0,259	0,075	0,000	0,000	0,334	0,333	0,000	0,000	0,333	0,000	0,000	0,000	0,667	0,000								
	Muu julkinen	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000								
TL 3	Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)		2,404	0,000	0,000	2,404								2,404	0,000								
	ESR		1,202	0,000	0,000	1,202								1,202	0,000								
	Valtio		0,902	0,000	0,000	0,902								0,902	0,000								
	Kunta		0,300	0,000	0,000	0,300								0,300	0,000								
	Muu julkinen		0,000	0,000	0,000	0,000								0,000	0,000								
TL 4	Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)		1,558	0,000	0,000	1,558								1,558	0,000								
	ESR		0,779	0,000	0,000	0,779								0,779	0,000								
	Valtio		0,584	0,000	0,000	0,584								0,584	0,000								
	Kunta		0,195	0,000	0,000	0,195								0,195	0,000								
	Muu julkinen		0,000	0,000	0,000	0,000								0,000	0,000								
TL 5	Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta (ESR)		0,924	0,000	0,000	0,924								0,924	0,000								
	ESR		0,462	0,000	0,000	0,462								0,462	0,000								
	Valtio		0,346	0,000	0,000	0,346								0,346	0,000								
	Kunta		0,116	0,000	0,000	0,116								0,116	0,000								
	Muu julkinen		0,000	0,000	0,000	0,000								0,000	0,000								
	Kohdentamattomat EAKR				0,000	0,000			0,000	0,000		0,000	0,000	0,000	0,000								
	EAKR	</																					

Taulukko täytetään soveltuvin osin erikseen vuosille 2015 ja 2016

VAIN VALKOISELLA POHJALLA O:LLA MERKITYIHIN SOLUIHIN VOI TÄYTTÄÄ LUKUJA

2016																			
Kainuu																			
IP																			
RR-ELY			Kansalaistoim	Kestävä kaup.	Kohdenta-	RR-ELY	Maakunnan liitto				Maakunnan liitto	Tekes		Kohdenta-	Tekes	YHTEENSÄ	Kohdentamattomat		
Yritystuet Tuki 2	EURA 2014	kehittäinen	kehittäminen		maton	yhteensä		Kansalaistoim	Kohdenta-		yhteensä			maton		yhteensä			
3,945	0,000	0,000			0,000	3,945	0,955	0,000	0,000		0,955	0,000	0,000	0,000		0,000	4,900		
1,973	0,000	0,000			0,000	1,973	0,477	0,000	0,000		0,477	0,000	0,000	0,000		0,000	2,450		
1,579	0,000	0,000			0,000	1,579	0,259	0,000	0,000		0,259	0,000	0,000	0,000		0,000	1,838		
0,393	0,000	0,000			0,000	0,393	0,220	0,000	0,000		0,220	0,000	0,000	0,000		0,000	0,613		
0,000	0,000	0,000			0,000	0,000	0,000	0,000	0,000		0,000	0,000	0,000	0,000		0,000	0,000		
1,991	0,600	0,000			0,000	2,591	2,571	0,000	0,000		2,571	0,000	0,000	0,000		0,000	5,162		
0,996	0,300	0,000			0,000	1,296	1,286	0,000	0,000		1,286	0,000	0,000	0,000		0,000	2,581		
0,747	0,225	0,000			0,000	0,972	0,964	0,000	0,000		0,964	0,000	0,000	0,000		0,000	1,936		
0,249	0,075	0,000			0,000	0,324	0,321	0,000	0,000		0,321	0,000	0,000	0,000		0,000	0,645		
0,000	0,000	0,000			0,000	0,000	0,000	0,000	0,000		0,000	0,000	0,000	0,000		0,000	0,000		
	2,270	0,000	0,000		0,000	2,270										2,270	0,000		
	1,135	0,000	0,000		0,000	1,135										1,135	0,000		
	0,851	0,000	0,000		0,000	0,851										0,851	0,000		
	0,284	0,000	0,000		0,000	0,284										0,284	0,000		
	0,000	0,000	0,000		0,000	0,000										0,000	0,000		
	1,526	0,000	0,000		0,000	1,526										1,526	0,000		
	0,763	0,000	0,000		0,000	0,763										0,763	0,000		
	0,572	0,000	0,000		0,000	0,572										0,572	0,000		
	0,191	0,000	0,000		0,000	0,191										0,191	0,000		
	0,000	0,000	0,000		0,000	0,000										0,000	0,000		
	0,914	0,000			0,000	0,914										0,914	0,000		
	0,457	0,000			0,000	0,457										0,457	0,000		
	0,343	0,000			0,000	0,343										0,343	0,000		
	0,114	0,000			0,000	0,114										0,114	0,000		
	0,000	0,000			0,000	0,000										0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		
					0,000	0,000			0,000		0,000		0,000	0,000		0,000	0,000		

LIITE 2: Ensisijaiset rahoitusmuodot ja vastuutahot toimintalinjoittain

TL 1: Elinvoimainen ja uudistuva elinkeinoelämä

Rahoitus: Valtio- ja kuntasektorin budjettirahoitus, (Maakunnan kehittämisraha), Finnvera, Tekes, Sitra, yksityinen, ESR, EAKR, maaseuturahasto, EMKR, CBC

Vastuutahot alueella: Kunnat, kuntayhtymät, yliopistokeskus, Kajaanin ammattikorkeakoulu, Kainuun Etu, Measurepolis Development, Luonnonvarakeskus ja urheiluakatemia sekä muut kehitysorganisaatiot, yritykset, ELY-keskus, järjestöt ja yhdistykset, Tekes, Leader ja kalaleader -toimintaryhmät.

Vastuuhallinnonalat: TEM, MMM, OKM

TL 2: Saavutettava, toimivien palvelujen ja hyvän ympäristön sekä yhteistyön Kainuu

Rahoitus: Valtio- ja kuntasektorin budjettirahoitus, (Maakunnan kehittämisraha); ESR, EAKR, maaseuturahasto, CBC

Vastuutahot alueella: Kunnat, kuntayhtymät ja kehitysorganisaatiot, Liikennevirasto, Maanmittauslaitos, yritykset, Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukset, järjestöt ja yhdistykset, Leader-toimintaryhmät **Yhteistyöeliminä:** Itä- ja Pohjois-Suomen EU-toimisto ja kv. järjestöt ja verkostot

Vastuuhallinnonalat: YM, TEM, MMM, OKM, SM

TL 3: Hyvinvoiva Kainuu

Rahoitus: Valtio- ja kuntasektorin budjettirahoitus, (Maakunnan kehittämisraha), ESR, EAKR, KASTEohjelma, Maaseuturahasto, Raha-automaattiyhdistys, CBC, muut kansalliset ja kansainväliset rahoitusohjelmat

Vastuutahot alueella: Kunnat, kuntayhtymät ja kehitysorganisaatiot, yritykset, osuuskunnat, ELY-keskus, järjestöt ja yhdistykset, työmarkkinajärjestöt, Leader-toimintaryhmät

Vastuuhallinnonalat: STM, TEM, OKM, SM, MMM, VM

TL 4: Kainuu-kuva

Rahoitus: Valtio- ja kuntasektorin budjettirahoitus, (Maakunnan kehittämisraha); ESR, EAKR, maaseuturahasto, CBC, kulttuurirahastot, säätiöt, yksityiset

Vastuutahot alueella: Kunnat, kuntayhtymät ja kehitysorganisaatiot, ELY-keskus, järjestöt ja maakunnalliset yhdistykset, Leader-toimintaryhmät.

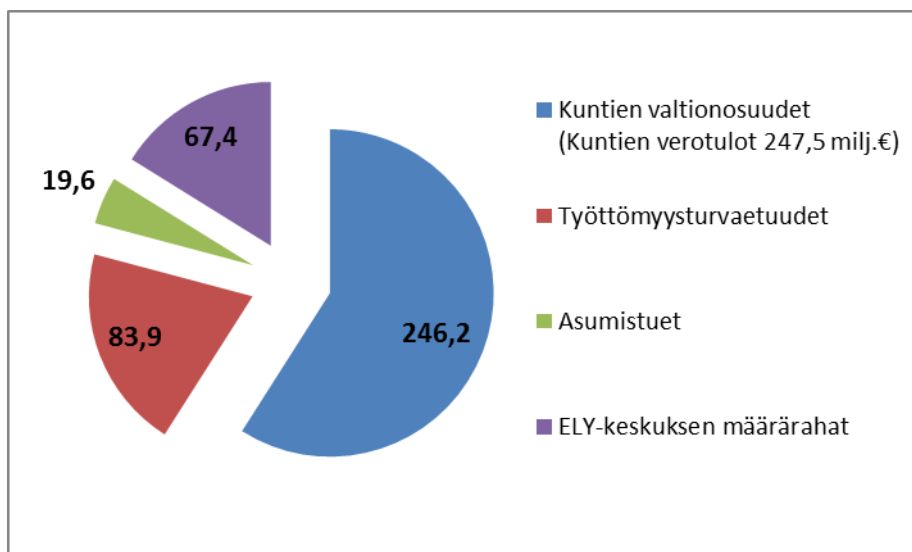
Vastuuhallinnonalat: YM, OKM, SM, MMM

LIITE 3: Kainuun älykkään erikoistumisen valinnat vuosille 2014–2017

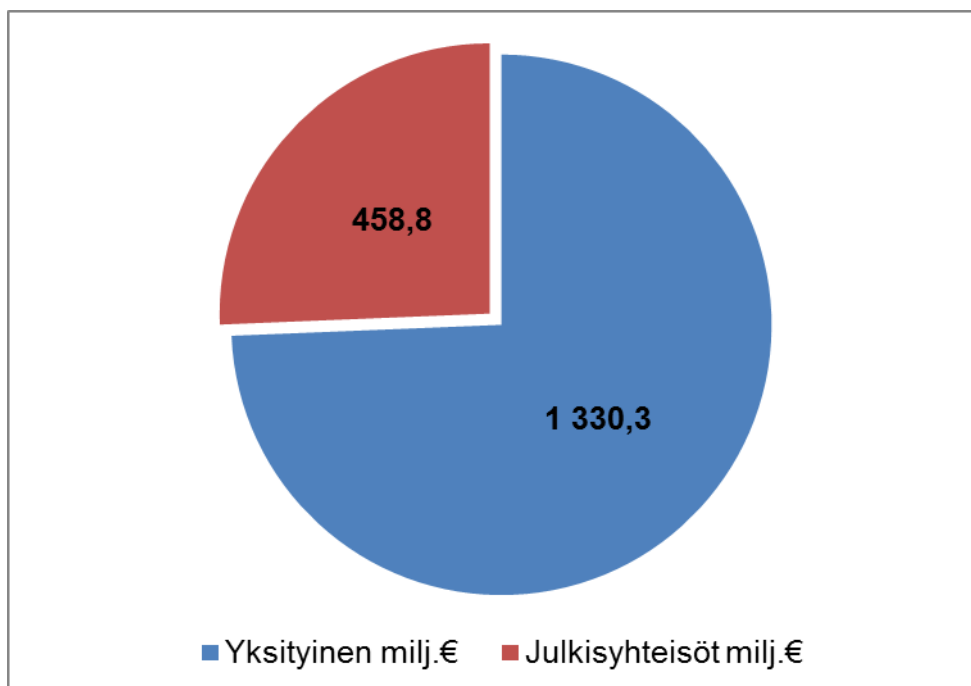
KAINUUN ÄLYKKÄÄN ERIKOISTUMISEN PAINOTUKSET		
ICT JA TIETOJÄRJESTELMÄT • MITTAUSTEKNIikka • PELIT JA SIMULAATTORIT • DATA-CENTER TOIMINTA	LUONNONVARAT • KAIVANNAISALA ➤ Green mining ➤ Prosessi- ja ympäristö- sovellukset • BIOTALOUS ➤ Biojalostus ➤ Bioenergia ➤ Puutuoteteollisuus /puurakentaminen	TERVEYS JA HYVINVOINTI • AKTIVITEETTI- MATKAILU • RAVITSEMUS-, TERVEYS- JA LIIKUNTAINNO- VAATIOT
PELITEKNOLOGIA (pelin hyötysovellukset) JA SIMULAATTORIT		
KONE- JA METALLITEOLLISUUDEN UUDET RATKAISUT JA SOVELLUKSET		
BIOTALOUDEN UUDET RATKAISUT JA SOVELLUKSET		
INVESTOINTEJA, YRITYKSIÄ, OSAAMISTA JA TEKNOLOGIAA ALUEELLE		

LIITE 4: Kaaviot Kainuuseen tulleesta kansallisesta rahoituksesta vuosina 2011-2013

Kaavio: Kainuuseen tulleesta valtion rahoituksesta vuonna 2013 milj.€

Kaavio: Arvonlisäys, brutto perushintaan v. 2011 ja kuntien verotulot v. 2012 milj.€

Liite 5: ELY-keskuksen kansallinen rahoitus taulukko vuosille 2011-2015

MAAKUNTAOHJELMAN TOTEUTTAMISUUNITELMA, RAHOITUS 2012-2015			29.9.2014				
ELY -keskusten määrärahat, milj.€.							
Täytetään soveltuville osin*. Tarkkuus 1 000 euroa esim. 1,234 milj.€.			Maakunta:				
Hallinnonala	Momentin numero	Momentin nimi	Lähtötaso 2011	Esitys 2012	Esitys 2013	Esitys 2014	Esitys 2015
SM	32.70.30	Valtion korvaukset kunnille	2,730	3,076	2,850	2,900	2,950
OKM	29.30.31	Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä		0,150	0,150	0,150	0,150
MMM	30.20.40	Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki	5,800	5,800	5,800	5,800	5,800
MMM	30.20.41	EU tulotuet, tilatuki	6,300	6,300	6,300	6,300	6,300
MMM	30.20.43	Maatalouden ympäristötuki, eläinten hyvinvointia edistävät tuet ja ei-tuotannolliset investoinnit	4,900	4,900	4,900	4,900	4,900
MMM	30.20.44	Luonnonhaittakorvaus, EU	5,800	5,800	5,800	5,800	5,800
MMM	30.20.49	Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki	1,600	1,600	1,600	1,600	1,600
MMM	Makera	Avustukset maatilainvestointeihin	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500
MMM	30.40.20	Kalakannan hoitovelvoitteet	0,140	0,140	0,130	0,130	0,130
MMM	30.40.51	Kalatalouden edistäminen	0,110	0,110	0,110	0,110	0,110
MMM	30.40.52	Tenojoen kalastuslupamaksut ja viehekalastusmaksut	0,036	0,036	0,036	0,036	0,036
MMM	30.40.77	Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet	0,040	0,030	0,030	0,030	0,030
MMM	30.40.21	Vesivarojen käytön ja hoidon menot	0,135	0,120	0,125	0,130	0,040
MMM	30.40.31	Vesihuollon ja tulvasuojelun tukeminen	0,100	0,100	0,306	0,460	0,290
MMM	30.50.43	Eräät valtion maksettavaksi määrätty korvaukset					
LVM	31.10.20	Perusväylänpito Pohjois-Pohjanmaan ELY			18,081	18,081	18,081
LVM	31.10.50	Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen					
LVM	31.10.76	Maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset					
LVM	31.30.63	Joukkoliikenteen palvelujen ostojen ja kehittäminen, Pohjois-Pohjanmaan ELY			1,168	1,168	1,168
LVM	31.30.64	Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostot ja kehittäminen					
TEM	32.20.45	Yritysten tutkimus- ja kehittämishankkeiden valmistelu	0,200	0,220	0,220	0,220	0,220
TEM	32.20.43	Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin	0,230	0,230	0,230	0,230	0,230
TEM	32.30.44	Alueellinen kuljetustuki	0,016	0,090	0,200	0,250	
TEM	32.30.45	Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen	0,050	0,028	0,200	0,200	0,200
TEM	32.30.51	Työllistämisen, koulutuksen ja erityistoimet	2,300	2,000	12,266	12,266	12,266
TEM	32.30.64	Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin	0,237	0,000	0,300	0,300	0,300
TEM	32.50.63	Kainuun kehittämisraha/Kainuun ELY	22,550	16,830	0,000	0,000	0,000
TEM	32.50.63	Kainuun kehittämisraha/Pohjois-Pohjanmaan ELY: Tienpito ja JL	25,851	21,530	0,000	0,000	0,000
TEM	32.60.40	Energiatuki					
STM	33.20.52	Työmarkkinatuki	1,835	3,550	3,500	3,500	3,500
STM	33.20.31	Valtion korvaus kunnille kuntoutuksen työtoiminnan järjestämisestä	0,381	0,350	0,350	0,350	0,350
YM	35.10.21	Eräät luonnonsuojelun menot	0,030	0,040	0,030	0,030	0,120
YM	35.10.61	Ympäristönsuojelun edistäminen	0,020	0,010	0,320	0,253	0,136
YM	35.10.63	Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot	2,001	0,050	0,500	1,000	1,000
YM	35.10.22	Eräät ympäristömenot	0,020	0,070	0,240	0,240	0,190
YM	35.20.64	Avustukset rakennusperinnön hoitoon	0,113	0,200	0,120	0,150	0,150
		Valtion rahoitus yhteensä	85,025	74,860	67,362	68,084	67,547
		Kuntien rahoitus (arvio)					
		Julkinen rahoitus yhteensä	85,025	74,860	67,362	68,084	67,547
		Yksityinen rahoitus (arvio)					
		RAHOITUS YHTEENSÄ	85,025	74,860	67,362	68,084	67,547

KAINUUN LIITTO

Julkaisuluettelo 1.1.2013 alkaen

Sarja A: virallisesti hyväksytyt julkaisut

Sarja B: selvitykset ja tutkimukset

Sarja C: hallinnolliset asiakirjat

Sarja D: monistesarja

Sarja A		
A:1	Kainuun maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma eli TOTSU 2014-2015	2013
A:2	Kainuun maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma eli TOPSU 2015-2016	2014
Sarja B		
B:1	Kainuu - kaunis mutta kaukana, Kainuun maakuntakuvatutkimus	2013
B:2	Kainuun skenaariot 2035 loppuraportti	2013
B:3	Kainuun ympäristöohjelma 2020	2013
B:4	Kainuun Venäjä –strategia 2020	2013
B:5	Kainuun maakuntakaavan tuulivoimaselvityksen täydennys	2013
B:6	Kainuun kaupan palveluverkkoselvitys	2013
Sarja C		
C:1	Kainuun edunajamisen hankeluettelo 2013	2013
C:2	Kainuun liiton toimintasuunnitelma ja talousarvio 2014 ja taloussuunnitelma 2014-2016	2013
C:3	Kainuun edunajamisen hankeluettelo 2014	2014
Sarja D		
D:1	Kainuun seudullisesti merkittävät ampumaradat 2013	2013

Allekirjoitukset

Kajaanissa 29.9.2014

Kainuun liitto

Pentti Malinen
maakuntajohtaja

Kainuun ELY-keskus

Kari Pääkkönen
ylijohtaja

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

Matti Ränä
ylijohtaja

Kainuun liitto

Kainuun liitto
Kauppakatu 1
87100 Kajaani
kainuunliitto@kainuu.fi
www.kainuunliitto.fi
Puhelin 08 615 541

www.kainuu.fi